

Η συμβολή της προβατοτροφίας και της αιγοτροφίας στην ανάπτυξη των ορεινών και ημιορεινών περιοχών της Στερεάς Ελλάδας και της Εύβοιας

Χ. Ζιωγάνας, Γ. Κίτσοπανίδης και Ε. Παπαναγιώτου
Τομέας Αγροτικής Οικονομίας, Τμήμα Γεωπονίας, Α.Π.Θ,
541 24 Θεσσαλονίκη

Περίληψη

Η παρούσα ερευνητική εργασία επικεντρώνεται στην οικονομικότητα και στη βιωσιμότητα των εκμεταλλεύσεων της παραδοσιακής προβατοτροφίας και αιγοτροφίας κυρίως στον ορεινό και ημιορεινό χώρο της Στερεάς Ελλάδας και της Εύβοιας σε σχέση με τη λοιπή χώρα, εναλλακτικά χωρίς επιδοτήσεις και με επιδοτήσεις. Όσον αφορά την οικονομικότητα αυτών των εκμεταλλεύσεων, παρουσιάζονται τα τεχνικοοικονομικά δεδομένα και αποτελέσματα. Πιο συγκεκριμένα, από τη μια μεριά δίνονται η απόδοση των ζώων και η ποσότητα των χορηγούμενων ζωοτροφών, και από την άλλη παρουσιάζονται η ακαθάριστη πρόσδοδος, οι δαπάνες παραγωγής, το κέρδος και το εισόδημα, εναλλακτικά χωρίς επιδοτήσεις και με επιδοτήσεις. Όσον αφορά τη βιωσιμότητα των εν λόγω εκμεταλλεύσεων, γίνεται προσδιορισμός σε επίπεδο Στερεάς Ελλάδας-Εύβοιας και λοιπής χώρας του μεγέθους των αμιγών μονάδων, που εξασφαλίζουν ένα στοιχειώδες βιοτικό επίπεδο στις κτηνοτροφικές οικογένειες, με κριτήριο το επιτυγχανόμενο γεωργικό οικογενειακό εισόδημα, χωρίς επιδοτήσεις και με επιδοτήσεις. Πιστεύεται πως με την παραπάνω προσέγγιση δίνεται μια καλή εικόνα της σημερινής οικονομικής σπουδαιότητας και συμβολής αλλά και της μελλοντικής δυναμικής των δύο κλάδων ζωικής κατεύθυνσης για την οικονομική ανάπτυξη της συγκεκριμένης περιοχής.

Λέξεις κλειδιά: Προβατοτροφία, αιγοτροφία, ανάπτυξη ορεινών και ημιορεινών περιοχών, Στερεά Ελλάδα και Εύβοια.

Εισαγωγή

Σε επίπεδο χώρας, η προβατοτροφία και η αιγοτροφία, κατ' εξοχήν παραδοσιακοί κλάδοι της κτηνοτροφίας με πολύ ικανοποιητική προσαρμογή στις ελληνικές φυσικές συνθήκες, συμμετέχουν στην μεν ακαθάριστη αξία της συνολικής ζωικής παραγωγής με 43% περίπου, στη δε αντίστοιχη της συνολικής γεωργικής παραγωγής με 13% περίπου.

Οι προβατίνες και οι αίγες της Στερεάς Ελλάδας-Εύβοιας (αριθμός κεφαλών 1.306.993 και 748.978 αντίστοιχα) αποτελούν αντίστοιχα το 19,7% και 19% του συνόλου της χώρας, ενώ παράγουν το 18,0% του γάλακτος και το 19,5% των αμνών, και το 16,0% του γάλακτος και 18,8% των εριφίων αντίστοιχα.

Σύμφωνα με στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας Ελλάδας (1998), δίνονται τα παρακάτω διαρθρωτικά χαρακτηριστικά για την προβατοτροφία και την αιγοτροφία της Στερεάς Ελλάδας-Εύβοιας:

Προβατοτροφία (προβατίνες, κριάρια, ζυγούρια, στέρφα)

Αριθμός προβάτων	1.651.564,	το 18,6% της χώρας
Αριθμός εκμεταλλεύσεων	29.710,	το 19,7% της χώρας
Πρόβατα/εκμετάλλευση	56,	έναντι 71 λοιπής χώρας
Ποιμενικά	80,8%,	έναντι 86,3% λοιπής χώρας

Αιγοτροφία (αίγες, τράγοι, βιτούλια, στέρφα)

Αριθμός γιδιών	1.056.098,	το 19,0% της χώρας
Αριθμός εκμεταλλεύσεων	35.540,	το 20,4% της χώρας
Γίδια/εκμετάλλευση	30,	έναντι 49 λοιπής χώρας
Ποιμενικά	82,5%,	έναντι 86,3% λοιπής χώρας

Παραγόμενες ζωοτροφές

Συμπυκνωμένες (καλαμπόκι-κριθάρι)	330.895 τόνοι,	το 13,5% της χώρας
Χονδροειδείς (μηδική-κοφτολίβαδα)	277.450 τόνοι,	το 21,1% της χώρας
Καλαμιές (έκταση)	1.589.511 στρ.,	το 12,1% της χώρας
Γρασιδία (έκταση)	201.832 στρ.,	τα 25,5% της χώρας

Βοσκότοποι (κεφ./στρ.) 3,7, έναντι 3,6 λοιπής χώρας

Η παρούσα εργασία επικεντρώνεται στην παρουσίαση δεδομένων στη Στερεά Ελλάδα-Εύβοια και στη λοιπή χώρα, σε επίπεδο μέσων όρων, των βασικών τεχνικο-οικονομικών δεδομένων, και των βασικών οικονομικών αποτελεσμάτων προβατινών και αιγών ξεχωριστά ανά κεφαλή, χωρίς επιδοτήσεις και με επιδοτήσεις, καθώς επίσης των ελάχιστων μεγεθών ποιμνίων προβατινών και αιγών ανά εκμετάλλευση για επίτευξη συγκεκριμένου εισοδήματος, που ανταποκρίνεται σε ένα ελάχιστο παραδεκτό επίπεδο διαβίωσης της μέσης κτηνοτροφικής οικογένειας.

Η Στερεά Ελλάδα-Εύβοια είναι ένα από τα επτά γεωγραφικά διαμερίσματα της χώρας (τα άλλα 6 είναι: Θράκη, Μακεδονία, Ήπειρος, Θεσσαλία, Πελοπόννησος, Κρήτη-λοιπά νησιά), τα οποία ερευνήθηκαν ταυτόχρονα. Τα πρωτογενή δεδομένα συγκεντρώθηκαν σε επίπεδο εκμετάλλευσης από ερευνητική ομάδα με προσωπικές επαφές με τους κτηνοτρόφους, ενώ τα δευτερογενή σε επίπεδο νομού από τους γεωπόνους κτηνοτροφίας των Δ/νσεων Αγροτικής Ανάπτυξης ορισμένων αντιπροσωπευτικών νομών. Τα δεδομένα αναφέρονται στην 3ετία 1998-2000.

Τεχνικοοικονομικά δεδομένα ανά προβατίνα και αίγα

Τα σχετικά δεδομένα παρουσιάζονται στον πίνακα 1. Η αρκετά υψηλότερη απόδοση σε γάλα στις αίγες έναντι των προβατινών ήταν αναμενόμενη. Επίσης, τόσο στις προβατινές όσο και αίγες ουσιαστικά υπάρχουν σημαντικές διαφορές ως προς την απόδοση μεταξύ Στερεάς Ελλάδας-Εύβοιας και λοιπής χώρας με υπεροχή της τελευταίας (κατά 9,2% και 17,9% αντίστοιχα). Αναμένονται λοιπόν σχεδόν ανάλογες διαφορές και στο οικονομικό αποτέλεσμα.

Πίνακας 1. Τεχνικοοικονομικά δεδομένα προβατινών και αιγών Στερεάς Ελλάδας-Εύβοιας και λοιπής χώρας (μ.ό.).

Τεχνικοοικονομικά δεδομένα	Προβατινές		Αίγες	
	Στερεά Ελλάδα-Εύβοια	Λοιπή χώρα	Στερεά Ελλάδα-Εύβοια	Λοιπή χώρα
1. Απόδοση σε γάλα (χλγ./κεφ.)	87,0	95,0	96,0	113,2
2. Ζ.β.αμνού/εριφίου (χλγ./κεφ.)	14,0	13,8	13,0	12,8
3. Συμπυκνωμένες ζωοτροφές (χλγ./κεφ.)	133,0	143,2	130,0	147,5
4. Χονδροειδείς ζωοτροφές (χλγ./κεφ.)	102,0	108,7	67,0	41,3

Το ζων βάρος αμνού/εριφιού ανά κεφαλή εμφανίζει διαφορές μεταξύ προβατίνων και αιγών (7,7% παραπάνω στις προβατίνες), όχι όμως μεταξύ Στερεάς Ελλάδας-Εύβοιας και λοιπής χώρας.

Όσον αφορά τις χορηγούμενες ζωοτροφές, σημειώνονται τα εξής: τόσο στις συμπυκνωμένες όσο και στις χονδροειδείς παρατηρούνται διαφορές ως προς τις ποσότητες μεταξύ των προβατίνων στους δύο χώρους και μεταξύ των αιγών αντίστοιχα. Οι διαφορές μεταξύ προβατίνων και αιγών ως προς μεν τις συμπυκνωμένες είναι πολύ μικρές, ως προς τις χονδροειδείς όμως εμφανίζουν μεγάλη υπεροχή στις πρώτες έναντι των δευτέρων. Στη λοιπή χώρα χρησιμοποιούνται περισσότερες συμπυκνωμένες ζωοτροφές (κατά 7,7% και 13,5% στις προβατίνες και στις αίγες αντίστοιχα) έναντι της Στερεάς Ελλάδας-Εύβοιας, καθώς επίσης περισσότερες χονδροειδείς στις προβατίνες (κατά 6,6%) αλλά λιγότερες στις αίγες (κατά 38,4%).

Οικονομικά αποτελέσματα ανά προβατίνα και αίγα χωρίς επιδοτήσεις και με επιδοτήσεις

Στον πίνακα 2 παρουσιάζονται τα σπουδαιότερα οικονομικά αποτελέσματα ανά προβατίνα και αίγα, τόσο σε επίπεδο Στερεάς Ελλάδας- Εύβοιας όσο και σε επίπεδο λοιπής χώρας, χωρίς να περιλαμβάνονται οι επιδοτήσεις.

Η ακαθάριστη πρόσοδος της προβατίνας (110,3 και 114,1 Ευρώ/κεφ. αντίστοιχα στους δύο χώρους) υπερτερεί της αίγας (90,7 και 98,9 Ευρώ/κεφ.) κατά 21,6% και 15,4% στη Στερεά Ελλάδα-Εύβοια και τη λοιπή χώρα αντίστοιχα. Αυτό οφείλεται στην πολύ υψηλότερη τιμή γάλακτος της προβατίνας έναντι της αίγας (κατά 62,2% και 54,9%) που υπερκαλύπτει τόσο την υψηλότερη απόδοση γάλακτος όσο και την υψηλότερη αξία εριφιού της αίγας έναντι της προβατίνας. Ακόμη, οι διαφορές ακαθάριστης προσόδου της προβατίνας (κατά 3,4%) και της αίγας (κατά 9,0%) υπέρ της λοιπής χώρας ερμηνεύονται με βάση τις ανάλογες αποδόσεις σε γάλα. Το γάλα συμβάλλει πολύ περισσότερο στην ακαθάριστη πρόσοδο, ειδικά στην προβατοτροφία (53,7% και 57,3%), ακολουθούμενη από την αιγοτροφία (44,4% και 50,6%) σε σύγκριση με τα αμνοερίφια.

Πίνακας 2. Πρόσοδος, δαπάνες, κέρδος και εισόδημα προβατίνων και αιγών Στερεάς Ελλάδας-Εύβοιας και λοιπής χώρας χωρίς επιδοτήσεις σε Ευρώ/κεφ. (μ.ό.).

Οικονομικά αποτελέσματα (Ευρώ/κεφ.)	Προβατίνες		Αίγες	
	Στερεά Ελλάδα- Εύβοια	Λοιπή χώρα	Στερεά Ελλάδα- Εύβοια	Λοιπή χώρα
1. Ακαθάριστη πρόσοδος	110,3	114,1	90,7	98,9
2. Δαπάνες παραγωγής	107,6	111,3	92,1	96,7
3. Κέρδος	2,7	2,8	-1,4	2,2
4. Γεωργικό οικογενειακό εισόδημα	24,5	24,9	18,7	23,6

Οι δαπάνες παραγωγής της προβατίνας σε αμφοτέρους τους χώρους (107,6 και 111,3 Ευρώ/κεφ. αντίστοιχα) είναι μεγαλύτερες από εκείνες της αίγας (92,1 και 96,7 Ευρώ/κεφ. αντίστοιχα) κατά 16,8% και 15,1% στη Στερεά Ελλάδα-Εύβοια και τη λοιπή χώρα αντίστοιχα. Αυτό οφείλεται κυρίως στις χαμηλότερες δαπάνες διατροφής αλλά και στις χαμηλότερες ετήσιες δαπάνες ζωικού και πάγιου κεφαλαίου της αίγας έναντι της προβατίνας. Στο σύνολο των δαπανών παραγωγής την πρώτη θέση κατέχουν οι δαπάνες της διατροφής (37,3% και 41,5% στις προβατίνες, 37,2% και 36,4% στις αίγες), ακολουθούμενες από τις ετήσιες δαπάνες του ζωικού και του πάγιου κεφαλαίου, την αμοιβή της εργασίας και τα κτηνιατρικά με τις λοιπές δαπάνες.

Από τη σύγκριση ακαθάριστης προσόδου και δαπανών παραγωγής συνάγεται ότι τελικά απομένει κέρδος, το οποίο για την προβατίνα είναι λίγο χαμηλότερο στη Στερεά Ελλάδα-Εύβοια έναντι της λοιπής χώρας, ενώ για τη αίγα συμβαίνει το αντίθετο. Το κέρδος ασφαλώς επηρεάζει το γεωργικό οικογενειακό εισόδημα ανάλογα με το ύψος του.

Το γεωργικό οικογενειακό εισόδημα υπολογίζεται με την παραδοχή ότι κατά μέσο όρο η εργασία και το κεφάλαιο παρέχονται κατά 50% από τον κτηνοτρόφο και κατά 50% από τρίτους. Το αποτέλεσμα αυτό αποτελεί το 53% περίπου του γεωργικού εισοδήματος στις προβατίνες και το 48% περίπου στις αίγες, πράγμα που σημαίνει ότι ο κτηνοτρόφος χάνει το 47% και το 52% αντίστοιχα του εισοδήματός του λόγω χρησιμοποίησης ξένης εργασίας και ξένου κεφαλαίου. Το γεωργικό οικογενειακό εισόδημα της προβατίνας είναι υψηλότερο έναντι της αίγας στους δύο χώρους, ενώ υπερέχει στη λοιπή χώρα ανά προβατίνα και αίγα.

Συμπερασματικά, τα οικονομικά αποτελέσματα χωρίς επιδοτήσεις τόσο των προβατινών όσο και των αιγών είναι υψηλότερα στη λοιπή χώρα έναντι της Στερεάς Ελλάδας-Εύβοιας, καθώς επίσης τα αντίστοιχα των προβατινών υπερέχουν έναντι εκείνων των αιγών.

Τα ίδια, όπως παραπάνω, οικονομικά αποτελέσματα παρουσιάζονται στον πίνακα 3 περιλαμβάνοντας και τις επιδοτήσεις. Οι επιδοτήσεις συμβάλλουν κατά 16,5% και 16,2% στη διαμόρφωση της ακαθάριστης προσόδου της προβατίνας στους δύο χώρους και αντίστοιχα κατά 19,4% και 18,3% της αίγας. Επειδή οι δαπάνες παραγωγής δεν μεταβάλλονται, οι επιδοτήσεις συντελούν σε σημαντική αύξηση του κέρδους και των άλλων οικονομικών αποτελεσμάτων. Πιο συγκεκριμένα, οι επιδοτήσεις επιφέρουν τις παρακάτω αυξήσεις των αποτελεσμάτων στους δύο χώρους:

Οικονομικά αποτελέσματα	Αυξήσεις (%)	
	Προβατίνες	Αίγες
Ακαθάριστη πρόσοδος	21,4-19,2	24,1-22,1
Κέρδος	874,1-782,1	1464,3-995,5
Γεωργικό οικογενειακό εισόδημα	96,3-87,6	116,6-92,8

Πίνακας 3. Πρόσοδος, δαπάνες, κέρδος και εισόδημα προβατινών και αιγών Στερεάς Ελλάδας-Εύβοιας και λοιπής χώρας με επιδοτήσεις σε Ευρώ/κεφ. (μ.ό.).

Οικονομικά αποτελέσματα (Ευρώ/κεφ.)	Προβατίνες		Αίγες	
	Στερεά Ελλάδα-Εύβοια	Λοιπή χώρα	Στερεά Ελλάδα-Εύβοια	Λοιπή χώρα
1. Ακαθάριστη πρόσοδος	133,9	136,0	112,6	120,8
2. Δαπάνες παραγωγής	107,6	111,3	92,1	96,7
3. Κέρδος	26,3	24,7	20,5	24,1
4. Γεωργικό οικογενειακό εισόδημα	48,1	46,7	40,5	45,5

Οι επιδοτήσεις αποτελούν το 45,9% και το 47,2% του γεωργικού οικογενειακού εισοδήματος των προβατινών αντίστοιχα στους δύο χώρους, και το 53,9% και το 48,6% των αιγών αντίστοιχα. Με άλλα λόγια, τόσο στην προβατοτροφία όσο και στην αιγοτροφία οι επιδοτήσεις συμβάλλουν κατά 50% περίπου στη διαμόρφωση του γεωργικού οικογενειακού εισοδήματος.

Τέλος, τα οικονομικά αποτελέσματα των προβατινών με επιδοτήσεις είναι υψηλότερα στη Στερεά Ελλάδα-Εύβοια, έναντι εκείνων των αιγών στη λοιπή χώρα.

Προσδιορισμός ελάχιστων βιώσιμων μεγεθών ποιμνίων προβατινών και αιγών ανά εκμετάλλευση χωρίς επιδοτήσεις και με επιδοτήσεις

Με βάση την επιδίωξη επίτευξης γεωργικού οικογενειακού εισοδήματος ύψους 10.000 Ευρώ, ως ενός ελάχιστου παραδεκτού επιπέδου διαβίωσης της μέσης κτηνοτροφικής οικογένειας, προσδιορίζονται τα ελάχιστα βιώσιμα μεγέθη των αμιγών προβατοτροφικών και αιγοτροφικών εκμεταλλεύσεων, σε αριθμό προβατινών και αιγών ανά εκμετάλλευση, τα οποία παρέχουν αυτό το εισόδημα (Πίνακας 4).

Πίνακας 4. Αριθμός προβατινών και αιγών ανά εκμετάλλευση Στερεάς Ελλάδας-Εύβοιας και λοιπής χώρας για επίτευξη γεωργικού οικογενειακού εισοδήματος 10.000 Ευρώ χωρίς επιδοτήσεις και με επιδοτήσεις.

Γεωργικό Οικογενειακό Εισόδημα 10.000 Ευρώ	Προβατίνες		Αίγες	
	Στερεά Ελλάδα- Εύβοια	Λοιπή χώρα	Στερεά Ελλάδα- Εύβοια	Λοιπή χώρα
1. Αριθμός κεφαλών ανά εκμ/ση χωρίς επιδοτήσεις	431	476	566	476
2. Αριθμός κεφαλών ανά εκμ/ση με επιδοτήσεις	220	232	261	236

Με βάση το ανά κεφαλή εισόδημα, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, τα ελάχιστα μεγέθη αμφοτέρων των κλάδων βρέθηκαν να είναι μικρότερα στη Στερεά Ελλάδα-Εύβοια για τις προβατίνες και μικρότερα στη λοιπή χώρα για τις αίγες. Φυσικά αυτά τα μεγέθη είναι πολύ μικρότερα, όταν στο εισόδημα συμπεριλαμβάνονται και οι επιδοτήσεις. Επίσης τα μεγέθη αυτά είναι μικρότερα στην προβατοτροφία έναντι της αιγοτροφίας.

Η πιο ρεαλιστική προσέγγιση προσδιορισμού αυτών των μεγεθών είναι με βάση την επίτευξη του συγκεκριμένου ύψους γεωργικού οικογενειακού εισοδήματος, στο οποίο συμπεριλαμβάνονται οι επιδοτήσεις. Έτσι, ο αριθμός των προβατινών και των αιγών ανά εκμετάλλευση ανέρχεται αντίστοιχα σε 220 και 232, και σε 261 και 236, στη Στερεά Ελλάδα-Εύβοια και τη λοιπή χώρα αντίστοιχα. Τα περιθώρια αύξησης του γεωργικού οικογενειακού εισοδήματος και συνεπώς μείωσης των ελάχιστων βιώσιμων μεγεθών ποιμνίων προβατινών και αιγών είναι μεγάλα, αρκεί να περιοριστεί η χρησιμοποιούμενη ξένη εργασία και το ξένο κεφάλαιο.

Τέλος, υπογραμμίζεται ότι η προβατοτροφία της Στερεάς Ελλάδας-Εύβοιας συμβάλλει στο ακαθάριστο εισόδημα της χώρας με το 19,3% (59.803.134.000 δρχ. ή 175.504.430 Ευρώ) μαζί με τις επιδοτήσεις, η δε αιγοτροφία με το 17,5% (28.652.683.000 δρχ. ή 84.087.110 Ευρώ) αντίστοιχα.

Συμπερασματικές παρατηρήσεις

Τα τεχνικοοικονομικά δεδομένα προβατινών και αιγών της Στερεάς Ελλάδας-Εύβοιας και της λοιπής χώρας αναδεικνύουν μια υπεροχή της τελευταίας, κυρίως όσον αφορά την απόδοση σε γάλα και τις χορηγούμενες ζωοτροφές, καθώς επίσης μια υπεροχή της αιγοτροφίας έναντι της προβατοτροφίας όσον αφορά μόνο την απόδοση σε γάλα και αντίστροφα όσον αφορά τις ζωοτροφές.

Τα οικονομικά αποτελέσματα χωρίς επιδοτήσεις τόσο των προβατινών όσο και των αιγών είναι υψηλότερα στη λοιπή χώρα παρά στη Στερεά Ελλάδα-Εύβοια, όπως επίσης τα αντίστοιχα των προβατινών υπερτερούν έναντι εκείνων των αιγών λόγω κυρίως της πολύ υψηλότερης τιμής του γάλακτος των προβατινών. Ειδικότερα, το γεωργικό οικογενειακό εισόδημα ανά προβατίνα και ανά αίγα στη Στερεά Ελλάδα-Εύβοια ανέρχεται σε 24,5 και

18,7 Ευρώ (ή 8.348 και 6.372 δρχ.) αντίστοιχα, ενώ παρουσιάζεται αυξημένο κατά 2,0% και 26,0% αντίστοιχα στη λοιπή χώρα.

Τα οικονομικά αποτελέσματα με επιδοτήσεις είναι πιο ευνοϊκά στη Στερεά Ελλάδα-Εύβοια για την προβατοτροφία και στη λοιπή χώρα για την αιγοτροφία. Ειδικότερα, το γεωργικό οικογενειακό εισόδημα ανά προβατίνα και ανά αίγα στη Στερεά Ελλάδα-Εύβοια ανέρχεται σε 48,1 και 40,5 Ευρώ (ή 16.390 και 13.800 δρχ.) αντίστοιχα, έναντι 46,7 και 45,5 Ευρώ αντίστοιχα της λοιπής χώρας. Το γεωργικό οικογενειακό εισόδημα με επιδοτήσεις συγκρινόμενο με το αντίστοιχο χωρίς επιδοτήσεις είναι αυξημένο στις προβατίνες κατά 96,3% και στις αίγες κατά 116,6% στο χώρο της Στερεάς Ελλάδας-Εύβοιας. Είναι επίσης χαρακτηριστικό ότι η συμβολή των επιδοτήσεων στη διαμόρφωση του γεωργικού οικογενειακού εισοδήματος προσεγγίζει το 50% τόσο στην προβατοτροφία όσο και στην αιγοτροφία.

Για τον συγκεκριμένο εισοδηματικό στόχο των 10.000 Ευρώ προσδιορίστηκαν τα ελάχιστα βιώσιμα μεγέθη (σε μέσους όρους) με τον αριθμό προβατίνων και αιγών ανά εκμετάλλευση, λαμβάνοντας ως κριτήριο εισοδήματος το γεωργικό οικογενειακό εισόδημα χωρίς επιδοτήσεις και με επιδοτήσεις. Τα μεγέθη αυτά είναι μικρότερα στη Στερεά Ελλάδα-Εύβοια για τις προβατίνες και μικρότερα στη λοιπή χώρα για τις αίγες. Πιο ειδικά, με κριτήριο το γεωργικό οικογενειακό εισόδημα και με επιδοτήσεις, προσδιορίζεται ένας αριθμός 220 προβατίνων και 261 αιγών στη Στερεά Ελλάδα-Εύβοια για την επίτευξη του εισοδηματικού στόχου των 10.000 Ευρώ.

Τέλος, επισημαίνεται η μεγάλη συμβολή των δύο παραδοσιακών κλάδων στην οικονομική ανάπτυξη του συγκεκριμένου χώρου, καθώς επίσης οι μεγάλες δυνατότητες αύξησης του εισοδήματος, τόσο με τη χρησιμοποίηση περισσότερης οικογενειακής εργασίας και ιδίου κεφαλαίου, όσο και με τη βελτίωση της παραγωγικότητας των ζώων και των βοσκοτόπων, τα οποία θα αυξήσουν τις βιώσιμες εκμεταλλεύσεις.

Βιβλιογραφία

- Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας, 1998. Γεωργική Στατιστική. Αθήνα.
- Ζιωγάνας, Χ. 1999. Η ελληνική αιγοπροβατοτροφία: Διάρθρωση, οικονομικότητα, βιωσιμότητα, τάσεις και προοπτικές. Γεωργία-Κτηνοτροφία, τεύχος 10, σελ. 114 -121, Αθήνα.
- Ζιωγάνας, Χ., Γ. Κιτσοπανίδης, Ε. Παπαναγιώτου, Ν. Καντερές και Ι. Παύλου. 2001. Συγκριτική Τεχνικοοικονομική Ανάλυση Προβατοτροφίας και Αιγοτροφίας κατά Γεωγραφικά Διαμερίσματα της Χώρας μας, Έκδοση Ε.Γ.Ο.Ε. και ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε., Θεσσαλονίκη.
- Κιτσοπανίδης, Γ., Ε. Παπαναγιώτου, Χ. Ζιωγάνας και Β. Μάνος. 1990. Διάρθρωση, Παραγωγικότητα και Οικονομικότητα Διαφόρων Κλάδων ζωικής παραγωγής στην Κρήτη, Έκδοση Ε.Γ.Ο.Ε., Θεσσαλονίκη.
- Παπαναγιώτου, Ε. 1987. Οικονομικότητα και Παραγωγικότητα Αιγοτροφίας, Έκδοση Ε.Γ.Ο.Ε., Θεσσαλονίκη.
- Υπουργείο Γεωργίας, 2000. Δ/ση Αγροτικής Πολιτικής και Τεκμηρίωσης, 2000. Η Ελληνική Γεωργία με Αριθμούς-Βασικά Χαρακτηριστικά, Αθήνα.

The contribution of sheep and goats to the development of mountain and semi mountain areas of Sterea Ellada and Evoia

Ch. Zioganas, G. Kitsopanidis and E. Papanagiotou

Department of Agricultural Economics, School of Agriculture,
Aristotle University of Thessaloniki, 541 24 Thessaloniki, Greece

Summary

The present research paper focuses on the economics and viability of the traditional sheep and goat farms mainly in the mountain and semi-mountain region of Sterea Ellada and Evboia, in relation to the rest of the country, alternatively without and with subsidies. As far as the economics of these farms is concerned, the technico-economic data and results are presented. More specifically, on the one hand, the yields of the animals and the amounts of the foodstuffs supplied are given, and, on the other hand, the gross output, the production costs, the profit and the income are also presented, alternatively without and with subsidies. With regard to the viability of these farms, an attempt is made to determine at the two levels, i.e. Sterea Ellada-Evboia and the rest of the country, the size of the pure units, which ensure an elementary standard of living for the farm families, using as criterion the farm family income, without and with subsidies. It is believed that with the above approach a good picture is given of the today's economic importance and contribution as well as the future dynamics of the two livestock enterprises for the economic development of the particular region.

Key words: Sheep, goats, development of mountain and semi-mountain areas, Sterea Ellada and Evboia.